Głos Gminy Wilkowice

Poniżej prezentujemy archiwalny artykuł autorstwa Paweł Handzlik z *Głos Gminy Wilkowice* Rok 2024 nr 10 s. 3, 4

Praca w Radzie Gminy oczami „nowego" radnego. Co radny może, a czego nie?

Radny rady gminy pełni kluczową funkcję w lokalnym samorządzie. Jego działalność, a zatem i zakres uprawnień, jest precyzyjnie uregulowana prawnie, w szczególności w ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz przepisach dotyczących samorządów terytorialnych. Podstawowym celem radnego jest reprezentowanie interesów mieszkańców, podejmowanie decyzji w ich imieniu i dbanie o rozwój gminy. Aby realizować te obowiązki, radny został wyposażony w dość szerokie uprawnienia.

Radny ma prawo do składania propozycji uchwał, czyli aktów prawnych o charakterze lokalnym, które regulują różnorodne aspekty życia gminnego. Uchwały te mogą dotyczyć np. podatków i opłat lokalnych, kształtu budżetu gminy, planowania przestrzennego czy zarządzania majątkiem gminy. Dzięki temu radny ma możliwość kształtowania polityki lokalnej oraz aktywnego udziału w zarządzaniu zasobami i budżetem gminy. Każdy projekt uchwały jest omawiany i analizowany na komisjach, a następnie głosowany podczas sesji rady gminy.

Uczestnictwo w sesjach rady gminy oraz pracach komisji jest podstawowym uprawnieniem, ale i obowiązkiem radnego. Rada gminy podejmuje decyzje na swoich sesjach, lecz pracuje także w ramach komisji tematycznych, które zajmują się szczegółowymi obszarami, takimi jak budżet, infrastruktura, edukacja, sport, zdrowie czy finanse. To na komisjach odbywa się większość pracy nad projektami uchwał, które potem są rekomendowane i głosowane podczas sesji. Dodatkowo, każda komisja może, opcjonalnie, zgłaszać wnioski do rady. Jeśli podczas sesji słyszymy, że dana komisja w danym miesiącu „nie wypracowała wniosków", nie oznacza to, że nic nie robiła – wręcz przeciwnie, mogła być na tyle zajęta opiniowaniem i analizą projektów uchwał, że na dodatkowe wnioski nie starczyło czasu. Warto podkreślić, że nie każda analiza tematyczna na komisji musi zakończyć się wypracowaniem wniosku.

Podczas każdej sesji rady gminy radni realizują kolejne uprawnienie, czyli możliwość głosowania nad uchwałami oraz innymi decyzjami podejmowanymi przez radę. Każda uchwała wymaga aprobaty rady gminy, co oznacza, że żadne istotne decyzje nie mogą być podejmowane bez udziału i zgody większości radnych. Głos radnego jest wyrazem jego indywidualnych przekonań oraz zobowiązania do reprezentowania interesów mieszkańców. Jednak radny nie może podejmować wiążących decyzji dotyczących działania gminy samodzielnie, bez zgody całej rady gminy. Jako członek organu uchwałodawczego, radny uczestniczy w podejmowaniu decyzji kolegialnie w ramach sesji rady lub posiedzeń komisji, a każda decyzja wymaga głosowania i osiągnięcia wymaganej większości. Ma to na celu zapewnienie reprezentacji możliwie szerokiego grona mieszkańców przy ich podejmowaniu.

Poza sesjami radny ma prawo składać interpelacje i zapytania dotyczące bieżących spraw gminy. Może w ten sposób zasięgać od wójta lub innych organów wykonawczych gminy informacji w sprawach fundamentalnych i zasadniczych (w przypadku interpelacji) lub bardziej bieżących i jednostkowych (w przypadku zapytań), związanych z funkcjonowaniem urzędu, realizacją uchwał lub stanem majątku gminy. Radni mogą pytać o działania podejmowane przez wójta, stan inwestycji, wydatkowanie środków publicznych czy plany na przyszłość. Zapytania i interpelacje są istotnym narzędziem, które umożliwia radnym kontrolowanie działań wójta oraz urzędników, a także uzyskanie rzetelnych informacji w imieniu mieszkańców.

Uprawnienia kontrolne rady gminy nie kończą się jednak na możliwości składania interpelacji i zapytań. Dzięki komisji rewizyjnej, która obligatoryjnie musi zostać utworzona przy radzie, radni mogą weryfikować działalność organu wykonawczego, czyli wójta, oraz realizację uchwał podjętych przez radę. Komisja rewizyjna może przeprowadzać kontrole w urzędzie gminy, gminnych instytucjach oraz innych jednostkach realizujących zadania publiczne na rzecz gminy. Radni mają także prawo do zasięganiaerpelacji i zapytań, przeglądania dokumentów oraz wglądu w realizację budżetu. Przysługuje im pełny dostęp do dokumentów i informacji gminnych, o ile nie narusza to dóbr osobistych osób ani przepisów o tajemnicach prawnie chronionych. Kontrola jest zatem ważnym uprawnieniem radnego i narzędziem służącym zapewnieniu transparentności działań gminy. Z protokołami pokontrolnymi komisji rewizyjnej można zapoznać się na stronie www.bip.gwwilkowice.finn.pl.

Radni korzystają ponadto z ochrony prawnej związanej z wykonywaniem swoich obowiązków, przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Dotyczy to ochrony przed naruszeniem nietykalności cielesnej w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, czynną napaścią, wywieraniem wpływu na czynności urzędowe czy zniewagą (podczas i w związku z pełnieniem obowiązków służbowych). Z tą ochroną wiąże się jednak także odpowiedzialność – sankcje dla funkcjonariusza, który narusza przepisy w związku z pełnieniem funkcji publicznej, np. przyjmuje korzyść majątkową lub osobistą, dopuszcza się tzw. płatnej protekcji, czy też nadużywa lub nie dopełnia obowiązków. W takich przypadkach pełniona funkcja powoduje, że osoba taka jest traktowana surowiej niż zwykły obywatel.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, radnym przysługuje dieta, która rekompensuje zaangażowanie w pracę na rzecz wspólnoty lokalnej. Temat ten omawiałem szerzej w poprzednim numerze GGW. Warto dodać, że choć ustawa przewiduje również zwrot kosztów poniesionych w związku z pełnieniem obowiązków, takich jak koszty dojazdu na sesje czy komisje, w naszej gminie żaden z radnych z tego uprawnienia nie korzysta.

Mimo szerokiego zakresu kompetencji, radny rady gminy podlega wielu ograniczeniom regulowanym szczegółowo przepisami prawa. Radny nie może wykorzystywać swojej pozycji do uzyskania korzyści majątkowych ani prowadzić działalności gospodarczej z wykorzystaniem mienia gminnego. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, radnym nie wolno także angażować się w działania sprzeczne z interesem gminy lub działać w sytuacjach konfliktu interesów.

Ani radny, ani rada gminy nie mają prawa wkraczać w kompetencje organu wykonawczego, czyli wójta. Nie mogą zatem podejmować decyzji dotyczących wewnętrznego zarządzania

urzędem gminy ani bezpośrednio wpływać na działanie jednostek podległych, takich jak szkoły, ośrodki pomocy społecznej czy gminne zakłady komunalne. Choć rada gminy sprawuje nadzór nad działalnością wójta, a radny może zadawać pytania, składać interpelacje oraz kontrolować działania wójta przez komisję rewizyjną, nie może zmusić go do zmiany decyzji ani ingerować w realizację przyznanych wójtowi uprawnień.

Radny nie jest także uprawniony do wydawania jakichkolwiek decyzji administracyjnych, takich jak pozwolenia na budowę, koncesje na prowadzenie działalności gospodarczej czy decyzje podatkowe. Uprawnienia te przysługują pracownikom urzędu gminy lub odpowiednim jednostkom organizacyjnym działającym w ramach przepisów administracyjnych. Radny nie może wydawać poleceń pracownikom ani ingerować w ich obowiązki służbowe, np. uzyskać dostępu do pism adresowanych do wójta składanych na dzienniku podawczym. Nie może też wpływać na wydanie decyzji w sprawach indywidualnych mieszkańców, co zapewnia obiektywizm i niezależność administracji.

Na koniec warto wspomnieć, że choć radny ma wpływ na kształt budżetu gminy i może zgłaszać poprawki oraz wnioski podczas jego uchwalania, nie ma prawa samodzielnie dysponować środkami budżetowymi ani decydować o ich wydatkowaniu. Budżet jest realizowany przez wójta, który odpowiada za gospodarowanie środkami finansowymi zgodnie z przyjętym planem finansowym i zaangażowaniem w rozwój infrastruktury oraz lokalnych usług publicznych.

Mam nadzieję, że ten obszerny artykuł rozjaśnił temat zakresu uprawnień radnych. Zapraszam do kontaktu, zadawania pytań i sugerowania kolejnych tematów za pośrednictwem e-maila (phandzlik@rada.wilkowice.pl) oraz przez mój oficjalny profil na Facebooku (Paweł Handzlik – Radny Gminy Wilkowice).

Paweł Handzlik
W Radzie Gminy reprezentujący okręg 8.